

Аналіз структури практичної підготовки майбутніх менеджерів в економіці в умовах ступеневої освіти

У статті проаналізовано структуру практичної підготовки майбутніх менеджерів в економіці в умовах ступеневої освіти для освітньо-кваліфікаційних рівнів „бакалавр”, „спеціаліст”, „магістр” та проведена сегментація практик з погодинною регламентацією для створення моделі виробничої практики для студентів напрямку підготовки 0502 „Менеджмент”.

Ключові слова: професійна освіта, навчальна практика, комплексна практика з фаху, сегментація практичної підготовки, менеджер в економіці.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Докорінні перетворення в економічних системах всіх розвинених країн зумовили процес „глобалізації”, який торкнувся і освітньої діяльності. Одним з положень, що розглядаються і мають виконуватись в умовах Болонського процесу, є контроль якості освіти, яка ґрунтуватиметься не на тривалості або змісті навчання, а на тих знаннях, уміннях та навичках, які набули випускники. Виробнича практика стає сьогодні втіленням категорії педагогіки вищої освіти „фахова компетенція”. Саме тому, на нашу думку, першочерговою стає проблема формування методично-організаційних засад виробничої практики майбутніх менеджерів в економіці, з’ясування відповідності кількості навчального часу змістовному навантаженню, сприйняття практичної підготовки студентів як цілісної, чітко структурованої системи, яка амбівалентно розв’яже не тільки завдання підготовки студентства до виконання професійної діяльності, а й завдання по забезпеченню якості освіти, діагностики та корекції навчання.

Виробнича практика майбутніх менеджерів в економіці має відповідати, на нашу думку, трьом основним вимогам: методичним, організаційним і мотиваційним. Без детального покрокового аналізу виду та змісту практичної підготовки не можливо усвідомити цільове навантаження кожного виду практик, сформувавши чіткі методично-організаційні рекомендації щодо їх проведення, а відтак втрачається можливість впливати як на мотивацію навчання, так і на якість освіти в цілому.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми... Чимало вчених та науковців обґрунтовували та досліджували організацію практик для студентів вищих навчальних закладів, коледжів, розробляли методичні матеріали щодо їх організації та проходження. Практичну підготовку майбутніх педагогів та викладачів досліджували, зокрема, такі науковці, як Л.А.Машкіна, Н.В.Казакова, В.Є.Берека. Праці цих науковців розкривають питання становлення засобами педагогічних практик спеціалістів вищої ланки та наукової кваліфікації (для освітньо-кваліфікаційного рівня „магістр”).

Організація практик для студентів –менеджерів невиробничої сфери досліджується в працях М.Пальчук, Л.Поважної, Л.Попівняк.

Питання організації навчального процесу, критеріїв педагогіки вищої школи як науки розглянуті у наукових доробках Ю.Зінковського, Ю.Терещенка, В.Кременя.

Очевидно, що зазначена проблема є актуальною і постійно досліджується. Проте акцентом нашого дослідження є попередній аналіз складових практичної підготовки майбутніх менеджерів в економіці.

Формулювання цілей статті... Аналіз структури практичної підготовки студентів напрямку підготовки 0502 „Менеджмент” спеціальності „Менеджмент організацій”, погодинна та відсоткова сегментація практики для дослідження сучасного стану організації виробничої практики у вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації економічного профілю.

Виклад основного матеріалу... Україна чітко визначила орієнтири на входження в освітній та науковий простір Європи. Країна здійснює модернізацію освітньої діяльності у контексті європейських вимог. Визначальними критеріями освіти стали якість підготовки фахівців, зміцнення довіри між суб’єктами освіти, відповідність європейському ринку праці, мобільність, сумісність кваліфікації на вузівському та після вузівському етапах підготовки, посилення конкурентоспроможності Європейської системи освіти [1, 34].

Одним із шляхів вирішення поставлених перед освітою завдань є вдосконалення практичної підготовки майбутніх фахівців, яка не тільки сприяє поглибленню та закріпленню теоретичних знань, а й виводить мотивацію здобуття цих знань на якісно вищий рівень [4, 119]. Виробнича практика є не тільки складовою частиною навчально-виховного процесу, а й виступає первинним досвідом професійної діяльності практикантів, сприяє саморозвитку студента.

Конкурентоспроможний спеціаліст – це спеціаліст, здатний вирішити поставлені цілі в різних ситуаціях, які швидко змінюються за рахунок володіння методами вирішення вищого класу професійних задач [2, 128]. Практика студентів повинна бути безперервною протягом усього періоду навчання і мати структурно-логічну послідовність її проведення для одержання студентами необхідного й достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до майбутньої спеціальності [5, 12].

Підготовка майбутніх менеджерів в економіці в системі ступеневої освіти включає за галузевими стандартами такі види практик:

1. Навчальна практика „Вступ до фаху”.
2. Навчальна практика „Комп’ютерний практикум”.
3. Комплексна практика з фаху (освітньо-кваліфікаційний рівень „бакалавр”).
4. Комплексна практика з фаху (освітньо-кваліфікаційний рівень „спеціаліст”).
5. Стажування з фаху (освітньо-кваліфікаційний рівень „магістр”).
6. Переддипломна практика (для кожного з освітньо-кваліфікаційних рівнів).

Програму наскрізної практичної підготовки навчальні заклади відповідних рівнів акредитації розробляють, керуючись комплексом галузевих стандартів з усіх спеціальностей напряму підготовки 0502 „Менеджмент” (освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм, засобів діагностики рівня якості освітньо-професійної підготовки, нормативних методичних рекомендацій щодо виконання атестаційних робіт для рівнів „бакалавр”, „спеціаліст”, „магістр”). Програма практичної підготовки майбутніх менеджерів в економіці містить характеристику основних компонентів усіх видів практики і є основним навчально-методичним документом, який регламентує діяльність керівників практики від ВНЗ та від баз практики і студентів-практикантів .

Якщо представити практичну підготовку студентів, як цілісну систему, то кожна складова частина цієї системи має відповідний план та передбачає взаємозв’язок, який забезпечує цілісність процесу [3, 75], тобто практика майбутніх менеджерів в економіці повинна дати змогу достатньо закріпити теоретичні знання студентів, спонукати зростання інтересу до обраної спеціальності.

Проаналізуємо сумарну погодинну кількість практичної підготовки майбутніх менеджерів в економіці без деталізації структурних компонентів, методичного забезпечення та мотиваційного навантаження кожного виду практики.

Зазначимо тільки, що підготовка бакалавра-менеджера в економіці має бути зорієнтована на одержання студентами базового кваліфікаційного рівня з фаху, що забезпечує здійснення професійної діяльності на посадах низового адміністративно-управлінського рівня. Для спеціаліста – передбачається набуття більш глибоких умінь та навичок, забезпечується формування системної ідеології щодо управління підприємством, стратегічна та інноваційна спрямованість дій, розвиток економічного мислення (5, с.15). Для магістра в процесі практичної підготовки постають завдання з формування знань і умінь із застосування системного підходу до управління підприємством, запровадження механізмів стратегічного управління та дієвого управління корпоративними утвореннями.

Результати погодинного аналізу зведемо в таблицю 1.

Таблиця 1

Погодинна кількість практичної підготовки

N п/п	Вид практики	Годин	Відсотків
1	2	3	4
1	Практична підготовка „бакалавра”	396	31,4
2	Практична підготовка „спеціаліста”	432	34,3
3	Практична підготовка „магістра”	432	34,3
4	Загальна кількість	1260	100

В загальну кількість враховані години, відведені навчальними планами практик на аудиторні заняття (консультаційні), безпосередньо практичні, самостійні та на форму семестрового контролю або підсумкового атестування (в залежності від виду практичної підготовки кількість годин та їх цільове призначення змінюється). Наприклад, практична підготовка освітньо-кваліфікаційного рівня „бакалавр” включає:

1. Навчальна практика „Вступ до фаху” виноситься робочими навчальними планами на перший семестр і передбачає 72 години загального обсягу часу, з яких 47 годин відводиться на самостійну роботу студента. Форма контролю – диференційований залік.

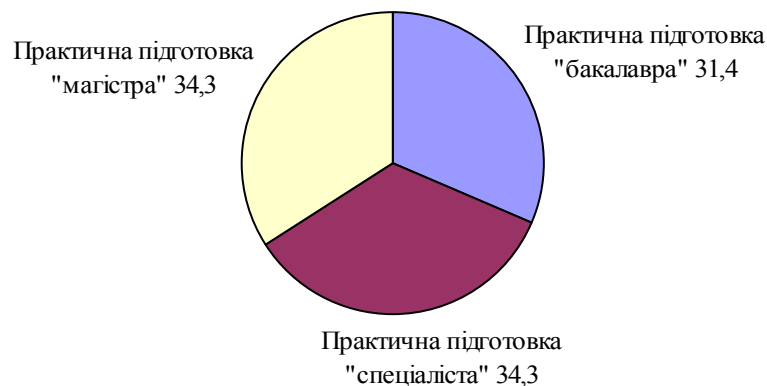
2. Навчальна практика „Комп’ютерний практикум” передбачена планами в четвертому семестрі. Загальний обсяг часу 108 годин, з них – 72 години відведено на самостійну роботу студента. В кінці проходження практики студенті подають звіт та здають диференційований залік.

3. Комплексна практика з фаху (організаційно-управлінська) є безпосередньо виробничою практикою. Передбачена планами у восьмому семестрі і завершує собою практичну підготовку студентів освітньо-кваліфікаційного рівня „бакалавр”. Загальний обсяг часу – 216 годин самостійної роботи студента. В кінці практики студенти подають звіт та захищають його (після попередньої перевірки викладачем) на студентській практичній конференції.

Як бачимо, кожен вид практичної підготовки має в навчальному процесі своє місце, назву, форму контролю, зміст та методичне забезпечення. Але наша ціль, в даному випадку, дослідити, індукувати структуру практичної підготовки майбутніх менеджерів в економіці. Це дасть можливість дослідити кожний структурний компонент практики та створити в подальшому модель виробничої практики для студентів менеджерів-економістів.

Зобразимо результати Таблиці 1. графічно:

Рис.1 - Сегментація практичної підготовки

Дані, наведені у Табл. 1, дійсні для навчальних планів, розроблених з 2006 року, коли в навчальний процес вводилась кредитно-модульна система. Як бачимо, кількість часу, відведеного на практики враховує ступінь кваліфікації кожного освітньо-кваліфікаційного рівня (для бакалавра – спеціаліста середньої ланки, для спеціаліста – вищої ланки, для магістра – спеціаліста наукової кваліфікації). Це відповідає теоретичному навантаженню відповідного рівня, але маємо враховувати, що зміст практик, методичне забезпечення та цільова направленість різна на кожному етапі. Практична підготовка майбутніх менеджерів в економіці освітньо-кваліфікаційного рівня „бакалавр” має в своєму арсеналі більшу кількість часу, але й має в своїй структурі два блоки: навчальну практику та виробничу. Це основне підґрунтя не тільки для подальших освітньо-кваліфікаційних рівнів, але й перша, основна мотиваційна професійна ступінь. Кількість годин, що відведені навчальними планами на практики освітньо-кваліфікаційних рівнів „спеціаліст” та „магістр” однакові, але якісне навантаження різне, тому дуже важливе значення на цьому етапі практичної підготовки студентів має методичне забезпечення практик напряму підготовки „Менеджмент” відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів. Якість методичного забезпечення практичної підготовки – одна з найважливіших умов успішного проходження практики.

Висновки та перспективи подальших розвідок... Підсумовуючи вищесказане, приходимо до висновку, що проходження практики дає можливість студенту усвідомити, наскільки глибоко він засвоїв пройдений матеріал, а також виявити свої слабкі місця з метою вдосконалення накопичених знань. Також вона передбачає формування у студентів професійних якостей та навичок, які пізніше знадобляться в подальшій праці. Тобто виробнича практика повинна стати показником того, наскільки глибоко і усвідомлено студенти засвоїли теоретичні основи менеджменту, методики провадження менеджменту в сучасній економічній системі, оволоділи практичними навичками та вміннями. І тому особливої актуальності набуває визначення сучасних пріоритетних напрямків при створенні нової концептуальної моделі практичної підготовки студентів менеджерів в економіці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Журавський В. С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В. Журавський, М. Згуровський. – К. : ІВО Політехніка, 2003. – 200 с.
2. Пальчук М. І. Принципи реалізації взаємозв'язку теоретичного і виробничого навчання в професійній школі / М. І. Пальчук // Педагогіка і психологія професійної освіти: наук.-метод. журнал. – Львів : „Національний університет „Львівська політехніка”. – 2005. – № 1. – С. 72-78.

3. Пальчук М. И. Комплексная организация непрерывной учебно-производственной практики / М. И. Пальчук // Наук. записки: зб. наук. статей Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. LVIII (58). – С. 118-123.

4. Попівняк Л. Професійно-практична підготовка / Лариса Попівняк // Освіта. Технікуми, коледжі. – 2007. – №1(16). – С. 59-60.

5. Поважна Л. І. Педагогічні інновації у практиці підготовки фахівців сфери туризму / Л. І. Поважна // Проблеми освіти. – 2000. – Вип.22. – С. 15-31.

Аннотация

Н.Г.Лепикаш

Анализ структуры практической подготовки будущих менеджеров в экономике в условиях поуровневого образования

В статье проанализирована структура практической подготовки будущих менеджеров в экономике в условиях поуровневого образования для образовательных квалификационных уровней „бакалавр”, „специалист”, „магистр” и проведена сегментация практик с почасовой регламентацией для создания модели производственной практики для студентов направления подготовки 0502 „Менеджмент”.

Ключевые слова: профессиональное образование, учебная практика, комплексная практика по специальности, сегментация практической подготовки, менеджеры в экономике.

Summary

N.G.Lepikash

The analysis of structure of practical preparation of the future managers in economics in the conditions of stage education

The structure of practical preparation of the future managers in economics within the conditions of stage education for the educational-qualification levels “bachelor”, “specialist”, “master” is analysed in the article. Segmentation of practice with reglamentation by hour for the creation of the model of industrial practice for the students with the direction of preparation 0502 “Management” is done.

Key words: professional education, educational practice, complex practice on the speciality, segmentation of practical preparation, manager in economics.

Дата надходження статті

„29” жовтня 2008 р.

УДК 378

Н.В.ЛЄПІХОВА,

аспірант

(м.Хмельницький)

Розвиток професійної компетентності керівників шкіл засобами проектування

У статті розглядається актуальність проблеми розвитку професійної компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної освіти засобами проектної діяльності. Автором наведено умови та вимоги до організації проектної діяльності. Дається характеристика етапів проектування та критерії оцінювання такої діяльності.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність керівника загальноосвітнього навчального закладу, проект, проектування, проектна технологія.

Постановка проблеми в загальному вигляді... В умовах соціально-економічних перетворень, інтеграційних та глобалізаційних процесів українська освіта стає відкритішою, швидко збагачується новим досвідом, підходами, освітніми технологіями та методами, які підвищують „конвертованість” у світі українських дипломів, сприяють забезпеченню якості освіти.

Це викликає необхідність осмислення нової управлінської парадигми, що покликана забезпечити високу ефективність реалізації висунутих перед освітою навчальних і виховних завдань. Мова йде про принципово новий підхід до підготовки керівників, здатних діяти в умовах економічних і соціальних змін. Керівнику освітнього закладу вкрай необхідні такі уміння й якості, як ділова ініціатива, дослідницькі вміння, економічні знання, креативність, уміння прогнозувати, чітко визначати цілі, вибудовувати прогностичні моделі школи, створювати дослідницькі проекти тощо [10].

Як свідчить практика, не всі керівники можуть реалізувати в своїй діяльності органічний зв'язок традиційного управління з творчим використанням сучасних інноваційних підходів до прийняття управлінських рішень, не достатньо володіють основами педагогічного менеджменту.

Це свідчить про недостатній рівень професійної компетентності керівників школи.

Професійна компетентність керівника школи структурно складається з управлінських, педагогічних, комунікативних, діагностичних та дослідницьких компонентів діяльності і визначається рівнем сформованості професійних знань і умінь, ступенем розвитку професійно значущих особистісних якостей,